

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Patriarhatul bisericii române ortodoxe.

S'a hotărât înființarea Patriarhatului român. Firește că acest patriarhat nu va modifica întru nimic organizarea bisericii noastre ortodoxe creștine. S'a spus, că patriarhatul din București se impune, ca o chestie de prestigiu, deoarece, față de alte biserici ortodoxe creștine din Orient, biserica noastră ortodoxă autocefală, dispun de un număr considerabil de credincioși.

Mai sunt și alte considerațiuni, de ordin politic bisericesc, care pledează în favoarea instituirii patriarhatului.

Din cauza revoluției rusești influența bisericii ortodoxe ruse a scăzut simțitor în Orient.

În Noemvrie 1917 un mare conciliu panrus, la care a luat parte toți episcopii din Rusia și numeroși preoți și laici, a reorganizat biserica ortodoxă rusă în jurul patriarhatului din Moscova. Mitropolitul Tihon a fost ales patriarh. Titlul de patriarh fusese abolit în Rusia în anul 1682. După lovitura de stat bolșevistă, s'a inaugurat în Rusia un alt regim religios.

Guvernul sovietist a declarat că nu recunoaște nici o religie, dar respectă libertatea cultelor. În realitate el a persecutat și persecută, toate religiile.

Bunurile bisericesti au fost confiscate și naționalizate de guvernul din Moscova.

La sfârșitul anului 1920 o „direcție supremă ecleziastică“ s'a înființat cu consimțământul patriarhatelor din Moscova, Constantinopol și al patriarhului ortodox sârb.

Această direcție a instituit mai multe dieceze în statele detașate din fostul imperiu rus.

La Constantinopol, la Berlin, la Londra

și în diferite orașe din America, s'a observat o mare activitate ortodoxă creștină.

Episcopul din Sevastopol, Beniamin, refugiat în Constantinopol, a întreprins o campanie în vederea reorganizării bisericii ortodoxe ruse. Catolicii s'au agitat și ei, dar în altă direcție. Vaticanul, profitând de revoluția rusă și de efectele dezastruoase ce le-a avut această revoluție asupra bisericii creștine ortodoxe ruse, a urmărit și urmărește realizarea unui vast plan de dominație a lumii slave.

Atât papa Benedict XV, când și papa Pius XI. au făcut încercări spre a pune sfârșit „schismei orientale“, cu scopul de a realiza „uniunea bisericilor creștine din occident și orient“. E adevărat că dela 1622, când s'a creat Propaganda Fide, papalitatea a urmărit acelaș scop, însă fără succes.

Revoluția rusă și regimul sovietelor a permis Vaticanului să intensifice propaganda de penetrațiune în Rusia, în urma dezorganizării bisericii ortodoxe ruse și a diminuării considerabile a prestigiului ei. Creațiunea congregației orientale, de către Vatican, a fost prima etapă în direcția infiltrației catolice în Orient.

Încercările făcute de către noul regim din Turcia, de a știrbi autoritatea patriarhatului din Constantinopol, au dat și în această parte posibilitate Vaticanului să intensifice propaganda în Orient.

La congresul catolic din August a. c. ținut la Velehrad, în Moravia s'a studiat mijloacele practice în vederea preponderenței bisericii catolice în Orient, precum și a unirii tuturor bisericilor creștine, sub dominația Romei.

Această politică a Vaticanului nu poate să ne lase indiferenți.

De aceea înființarea patriarhatului român prezintă și o importanță de ordin politic, dată fiind situația în care se găsesc celelalte biserici ortodoxe și patriarhate din Orient.

Cum ni-s'au răpit sufletele dela Nadăș?

În Martie 1895 murise bătrânul preot Vasile Popescu din Nadăș, fără următori direcți. Avea însă un „înruđit“, pe Cornel Popescu, care voia cu orice preț s'ajungă preot acolo, fără să fi terminat nici măcar școale secundare, necum și cursul teologic. Sinodul eparhial, dela care ceruse încuviințare de a fi hirononit și de a face cursul teologic de 3 ani în 5 ani, l-a respins.

Pentru a izbuti, a tulburat poporul din Nadăș, între altele și cu pretenția de a regulă din nou dotația preoțească, *reducând stolele și birul* preoțesc. Refuzate fiind atari apucături, gâlcevitorii s'au pus pe lucru, fluturând în popor *steagul unației*, zicând că la unieți nu sunt stole și bir; iar preotul g. cat. Vasile Anca din comuna vecină dela Cristaminiș, s'a pus pe lucru, mai departe suflând în focul aprins la Nadăș. Prilejul se părea cel mai potrivit pentru asemenea uneltiri, deoarece în primăvara anului 1895 erau vacante amândouă parohiile noastre din Nadăș.

Între atari împrejurări se pornește acțiunea unionistă așa fel, că la 8 Iulie 1895, preotul g. catolic putea aviză pe noul preot Gheorghe Popovici, ales atunci de curând, că a primit în „sfânta unire“ peste 600 suflete din Nadăș.

Să vedem acum, cum a decurs actul ieșirii dela noi și al primirii la „sfânta unire“. Cele ce le înșirăm aci s'au dovedit cu prilejul unei investigații, ce o făcuse — de altfel prea târziu — protopopul, la ordinul Consistorului, în anul 1902. Dar și Tribunalul Arad a avut prilej să facă niște constatări (în 1916) pe cari le utilizăm, aci numai resumativ.

Ceice voiau să iasă din Biserica noastră s'au prezentat într'o seară târzie din luna Iulie 1895, la casa preotului Gh. Popovici, cu gloata și nu individual cu câte doi martori, cum cerea legea ungurească de treceri. Gloata era întovărășită de secretarul, ungar, Jung Péter și de primarul, apoi de doi jidovi din Nadăș, cari aveau să figureze ca martori. Nici a doua prezentare, dacă va fi avut loc, nu a corăspuns legii mai mult ca declarația întâie de ieșire. Primarul Teodor Horga, prezent la acele tumulte, o mărturisește înaintea protopopului, că nu are știre de treceri legale la unație. — *Buşca Todor*, o căpetenie de a rezvrătișilor o spune protopopului, că el nu știe de treceri legale. — *Hetco Ioan*, o alta căpetenie, arată, cum preotul g. cat. V. Anca, lucră în casa lui C. Popescu din Nadăș, că dacă vinea acolo cineva, îl luă în listă, nu numai pe dănsul, ci și pe toți ai casei, și-i ținea apoi de „uniți“, și că apoi a făcut pe ei slujbă cu patrafir și cu cruce. — *Medrea Bulc* și *Gheorghe Buşca* spun înaintea protopopului, că ei țin la unație mai mult de frică, deoarece Consistorul g. cat. din Oradea-Mare li-a luat iscăliturile, obligându-i să răspundă *cu averile lor (!?)* pentru păstrarea unației în Nadăș. (Apucătura aceasta fără de nici un temei legal, nu e uitată nici azi!)

La Tribunal, în firul amintitului proces penal, făcut preotului de mai apoi Valer Popovici din Nadăș tocmai în legătură cu trecerile nelegale dela Nadăș, s'a dovedit la 1916, mai multe disordini în jurul trecerilor din Nadăș. Le vom specifica mai târziu.

Cu aceste scăderi erau în curat și pricinașii

noștri, dar și candidatul lor, care voia să între la studii teologice la g. catolici; dar a fost respins. În aceeași vreme, prin August, Episcopia din Arad avea știrea, că „preoții uniți lucră din răspuțeri, zi și noapte, la atragerea oamenilor pe partea lor“. Urmarea acestor zavistnice tulburări a fost, că, deja la 1 Sept. 1895, se afirmă că ar mai fi în sat numai 4—5 familii ortodoxe. Celelalte, toate intraseră în apele amăgitorilor.

În toamna anului, dupăce pricinașul C. Popescu fu pus de învățator și i-se dădu astfel posibilitatea de existență și i-se puse în vedere că va fi primit la cursul teologic din Arad dacă se va afirmă bine ca învățator, — oamenii s'au domolit, iar unelele capele g. catolice — care fusese înființată în Nadăș înainte de a fi existat acolo g. catolici după lege — au fost trimise preotului g. c. din C-Miniș, *cu niște figani*, deoarece el întrelăsase a veni să și-le ducă, după cum fusese învitat.

Tulburările însă nu încetează nici cu atâta. Din contra, în primăvara anului următor (1896), când pela episcopia g. cat. umblaseră niște potcași, se pornesc din nou. „Deputația“ ce alergase pela Oradea, voia să afle: *nu cumva comuna ar fi restituită în posesiunea pășunatului deodinioară, dacă ar trece la unire?* La început, deci, unația avea să tragă dungă peste stole și bir; iar acum era vorba să se obțină și pășunatul! Spurcat târg și groaznică rătăcire putea să însemne așa numita „sfântă unire“!

Așa se vede, Consistorul din Arad n'avea informații suficiente, pentru a interveni mai energic, până la o nouă desfășurare a lucrurilor. Cu atât mai stăruitoare, mai îndrăzneată chiar, era *administrația politică ungurească*, de a se pune pe partea unației. Astfel, d. ex. primpretorele, ungar, Kállay, împotriva protestelor preotului Gh. Popovici, cuprindea în niște procese verbale pe niște ortodocși, că fiind „g. catolici“.

Astfel decurg lucrurile, până în vara anului 1899, când administrația ungurească lese pe față, în favorul g.-catolicilor. Chestiunea trecerilor nu era încă rezolvită; treceri legale nu se făcuseră încă; o încercare a Bisericii noastre, de a scoate la iveală curatul adevăr, nu ar fi reușit, pelângă puțina energie cu care se lucră. Și din aceasta slabiciune a noastră, a prins curaj partea contrară, după dictonul: Când îngerii sunt fricoși, dracli sunt îndrăzneți.

Iată adevca ce se întâmplă la 23 Iulie 1899, după patru ani dela ivirea tulburărilor religioare: Solgăbirăul Kállay lese în fața locului la Nadăș, să asiste la conscrierea oficială a celor „trecuți“ la unire. De față era și preotul g. c. V. Anca, asistat de 13 — slab și caracteristic număr! — țărani analfabeți, pe cari un alt țaran îi iscălește din josul listei despre cei trecuți.

Aceasta listă, care cuprinde 185 familii ortodoxe înstrăinate cât prin silă cât prin amăgire, a fost întocmită *fără* să fi fost de față, sau măcar învitat, cineva din partea comunei bisericești ortodoxe, ori din a Episcopiei Aradului. Putea dar, mai târziu, s'o spună *însuși Ministerul unguresc al Cultelor* și Instrucțiunei, într'un moment de sinceritate, prin hârtia sa cu Nr. 165.825/1923, *că lista dela 23 Iulie 1899 s'a făcut din partea bisericii g. catolice*. Să ne fixăm bine aceasta declarație, a ministrului unguresc! Lista aceasta, nici n'a fost trimisă de nimeni, nici comunei

noastre bisericești din Nadăș și nici Episcopiei noastre, până d'abia la 13/26 Iunie 1914, când se implineau 15 ani dela gătirea ei.

Ajunși uniții la aceasta izbândă, au dat năvală nouă împotriva credincioșilor noștri și caută să se organizeze. În Ianuarie 1902, protopopul g. c. Pășcuț din Șiria încheie cu un jidan un contract de chirie, pentru casă parohială și capelă, având ministerul să plătească chiria.

Dupăce intrase la Consistor rezultatul investigației făcute de protopopul I. Georgia în Iunie 1902 (despre care pomenisem mai sus), - Episcopia autorizează pe fiscalul său, acum răposat, Petru Truția, să intervină la viceșpan (subprefect), pentru a se trimite în fața locului o *comisiune mixtă*, care să controleze și să constate legalitatea, mai bine zis: ilegalitatea trecerilor la — „sfânta unire”.

Fiscalul consistorial, în hârtia prin care intervenia, a făcut provocare la dispozițiile legii (§ 3. LIII. din 1868), de a fi admiși la trecere numai cei de peste 18 ani, dar și aceștia având să facă declarație, în două rânduri, însoțiți de câte doi martori. Se mai spune în scrisoarea fiscalului, că al noștri au fost primiți la „unire” fără respectarea formelor de trecere și chiar și ceice, în vârsta de 7—18 ani fiind, ar putea să treacă numai după împlinirea vârstei de 18 ani. Se accentuă bine și aceea împrejurare că, pe urma trecerilor nelegale și a ingerințeiinovate din partea bisericii g. catolice, se dă *auză la tulburarea ordinii și a referințelor de drept chiar, între altele prin aceea că în matriculele de stat credincioșii bisericii ortodoxe, sunt înregistrați ca g. catolici*. — Așa dar se începuse acum — după furtul de suflete de până aci — a se falsifica registrele stării civile sau matriculele de stat.

Autoritatea politică, a căreia ocrotire o cerea Biserica noastră prin fiscalul său, nu-și bătea prea mult capul cu remonstranța noastră. Și, în aceeași vreme, *preotul g. catolic sosise deja în comună și începea să facă și servicii peste credincioșii noștri*. El cununase trei părechi de ortodocși, cari nu făcuseră trecere legală.

Și în vreme ce Consistorul nu aflase chip de a-l aduce la rezon pe preotul ingresor, acesta umblă prin sat, în toamna anului 1902, însoțit de doi agenți provocatori ai săi, Gheorghe Butacu (Ociuc) și Ioan Hetco (husariu), amenințând pe oameni cu pedepse și scriind de uniți pe cei slabi de ânger. Și, dupăce, în chipul acesta puseseră stăpânire pe mai bine ca 200 familii scrise la uniți fără observarea legii de treceri, trebuiau căutate mijloacele de a-i ține pe oameni în mregele lor. Mijloacele s'au și găsit: Pelângă agitația împotriva stoloilor și a birului preoțesc și pelângă nădejdiile pășunatului, ispititorii mai aminteau bietelor lor victime, că vor primi biserică de a gata, zidită din fondurile catolice (dar n'au primit-o nici până azi!); — erau sfătuiți, să nu contribuie la susținerea școlii ortodoxe din sat (fiindcă vor primi școală de stat, cecece, din fericire, de asemenea nu s'a implint!). Va să zică: *se menaja slăbiciunea poporului*, de a nu cheitul dela sine nici pentru sufletul său și nici pentru cultura sa, iar prin hatărul acesta, al scutirii de jertfe materiale, să se poată menține „sfânta unire” cu străinii și cu dușmanii propriului tău neam! Iată, ipostasul imoral al acestui legământ străn! Iată, de ce administrația ungurească

ocrotea unația și nu grăbiă să trimită comisia mixtă cerută de noi.

În Febr. 1903, viceșpanul din Arad face atâta, că cere Consistorului, să numească persoana prin care se va reprezenta în comisia mixtă. Dar tot atunci, cum trebuia, avizează și episcopia g. c. din Oradea. Aceasta, temându-se de investigația prin comisie mixtă, — caută expedientul de a se feri de lumina zilei, spre a putea să lucre și mai departe la întunecul apucăturilor, de cari se folosise până aci. De aceea, Episcopia g. cat. caută să deplaseze chestia. Și, în loc de a-și trimite delegatul său în comisia mixtă, răspunde viceșpanului, că statul a înființat deja în Nadăș parohie g. c., pe care o și dotează și că trecerile, excepționate de noi, au fost verificate ca legale din partea *unei comisiuni mixte*, — cecece, însă, nu eră adevărat!

Comisia mixtă, ce o cerusem, așa dar nu se ordonează, nici până la sfârșitul anului 1903, și nici — până azi!

Se întâmplă însă altceva, în toamna anului 1903, pentru a mână din nou apa pe moara unației, măgulind slăbiciunea de a se feri de jertfe culturale: Prin sat adeca se făcea propagandă, spre a-i ademini și pe cei ce ne mai rămăseseră, *să ceară școală de stat*, — deși aceea avea să se țină în limba ungurească — *dar la care se va contribui numai cu 5% după darea de stat*.

Fiscalul Episcopiei noastre sta mereu de administrația politică, să trimită comisia mixtă, ce o cerusem. Dar pentruca ea să nu fie ordonată, a intervenit Episcopia g. cat. la *Ministeriul ungar*, de unde îi vine viceșpanului un *ordin, pe temeiul căruia viceșpanul, sistează, fără de nici o motivare, investigația solicitată de Biserica noastră*.

Astfel g. catolicii, răzlesc din nou prin siluirea legilor și prin ocrotirea nelegală, acum și din partea Ministeriului ungar de culte.

După aceasta brutală intervenire a ministerului și a administrației politice, Episcopia ortodoxă, în loc de a-și face o nouă orientare și a pași energic, așteaptă din nou desvoltarea lucrurilor, până la 1912.

În acel an, preotul nostru Valeriu Popovici — al doilea paroh din Nadăș — denunță superiorității sale bisericești următoarea apucătură din partea preotului g. cat. Acesta adeca luă din mâna credincioșilor ortodocși, afirmativ trecuți la unația, *extrasele matriculare*, pe cari le cereau dela preotul ortodox; *le redactă din nou, introducând în rubrica confesiunii apartinerea la confesiunea g. cat.* O falsificare și o nerușinare în toată regula!

Noile documente le trimitea apoi ofițerului stării civile (matriculantului de stat), ca pe baza lor să introducă în registre confesiunea.

Prin Septembrie 1912, când eră vremea să se încaseze de administrația comunei politice restanțele în cult (pentru susținerea școlii primare ortodoxe din Nadăș), pretorele dăduse ordin confident notarului (secretarului): *acei restanțieri, cari vor declara că-s uniți, n'au să fie execvați pentru cult*.

Preotul g. cat. din aceea vreme, Teodor Dringó, contând prea mult la sprijinul străinilor, se încumătă să facă arătare la Tribunal împotriva preotului Gh. Popovici, pe motiv de — agitație confesională. (Obrăz-

niciile g. catolice dela 1895 până în anul 1913, când se face aceasta arătare, *nu erau agitații confesionale!*) Cazul eră, că preotul nostru îngropase pe Iuliana Mihăieș, o femeie, care ajunsese să facă numai o singură declarație legală de trecere și murise înainte de a face și a doua declarație. Firește, Procuratura, cu decisiul Nr. 2/1913 a refuzat procedura împotriva preotului nostru, despre care se constată, că nu săvârșise nici o neorânduială.

Chestiunea cu malverzațiunea sau falsificarea matriculelor de stat în paguba Bisericii ortodoxe, ajunge și la Ministeriul unguresc. Avea, unde să ajungă! Matriculele trebuiau îndreptate, prin ordin de al Ministeriului Cultelor; dar Ministeriul acesta nu putea face acest lucru, fără de a lovi în interesele bisericii g. catolice pe care o ocrotise, și fără de a se desavuă pe sine însuși. Și fiindcă Ministrul Cultelor trebuia să facă *ceva*, iată: ce și cum a făcut.

La 12 Dec. 1913., prin ordinul său Nr. 165825 — care nici *un fusese comunicat și Consistorului dela Arad* deși eră vorba de una din comunele sale bisericești — Ministrul de Culte caută să transeze chestia numai prin organele sale subalterne. Se orânduia adeca, să se procedă pe baza listei de treceri — *lista dela 23 Iulie 1899* — după recunoașterea Ministrului însuși „*gătita de biserică g. cat. și vidimată oficios de solgăbirăul*“ (pretorele) dela Târnova. Și-acum, să mai vedeți obraz și dreptate: Ministrul nu zicea, să se constate legalitatea ori ilegalitatea trecerilor trase la indoială de Biserica noastră; — nici îl ardea pe Ministru să pună matriculele de stat în consonanță cu starea de drept ce atârna de ilegalitatea trecerilor, — ci Ministrul ordonează ca, *pe baza unei liste, gătita unilateral, să se constate, că din cele 185 familii de „uniți“, cine dintre majoreni și cine dintre copii și fetele acelorași, aflători sub 7 ani, vor fi revenit la ortodoxie?*

„Pertractarea“ la pretura din Târnova, care avea să execute ordinul ministerial, s'a ținut *fără de reprezentantul* Episcopiei noastre. Cu acel prilej, în primăvara anului 1914, pretura constată prin deciziunea sa Nr. 227/914, că nimenui n'a întors la ortodoxie, deci toți cei scriși la uniți sunt a se considera de atari.

Fiscalul episcopiei ortodoxe propune: să se reia firul acțiunii de apărare deacolo, unde îl rupsesse, în mod volnic, Ministeriul când, la 1906, sistase investigația asupra nelegalității trecerilor la unație.

Din mandatul Consistorului, fiscalul apelează împotriva hotărârii preturei, la viceșpanul județului Arad. În resumat, el spune, în apelul său, următoarele: Esecțiunea listă dela 23 Iulie 1899, că una ce nu poate forma izvor de drept la judecarea cauzei; — că legile de stat privitoare la treceri au fost violate; — că la 1902, când Consistorul ceruse investigație în cauza trecerilor, pe urma ordinului ministerial Nr. 45959/903 viceșpanul dela Arad a sistat investigația. Se dificultează și felul șiret, în care, prin noul ordin ministerial dela 1913, se pervertea procedura. — În butul acestei apelate, viceșpanul, prin deciziunea sa Nr. 16635/914 din 17 Iulie 1914, respinge recursul Bisericii ortodoxe și aprobă deciziunea preturei, din aceleași juste și corecte motive (?), pe cari ea se întemeia.

Se face acum recurs la însuși Ministrul de culte

Se mențin motivele din recursul anterior, cari fuseseră absolut nesocotite. I-se spuneă Ministrului în numele Bisericii noastre, că aceasta îi așteaptă hotărâre dreaptă, și nici de cât privilegii ori favoruri; — că i-se cere o ocrotire chiar și în fața agresiunilor bisericii g. cat., câtă vreme legile sunt legi și nu pot fi călcate cu volnicie. — Dar Ministrul, prin rezoluțiunea sa Nr. 23220/915 trece, și el, la ordinea de zi peste acest apel, aprobând deciziunea preturei resp. a viceșpanului „*din motivele sale întemeiate*“, precum și din acel *motiv special, că precizările de mai înainte, luate de bază la deciziuni, sunt lucruri încheiate de mult în mod legal (? !)*.

Prin urmare, atitudinea Ministrului — care trebuia să fie paznicul respectării legilor statului, dar în realitate eră ocrotitorul unației chiar și prin violentarea legilor — se fixează în următoarele două lucruri: suprimă investigația, de care tremurau g. catolicii, asupra ilegalității trecerilor, iar prin hotărârea sa din urmă menține în vigoare, ca având caracter de drept, malverzațiunile comise asupra matriculelor de stat, în favorul bisericii g. catolice.

Numai orbul nu vede, ce strânsă tovărășie eră între ministeriul unguresc și între biserică g. catolică, care-și recrută credincioși, în acest rușinos și silnic chip, în județul Aradului, unde până și azi, d'abia sunt ici-colo câțiva g. catolici prizăriți în câteva satel

Episcopia g. cat. din Oradea-mare triumfează, deci, din nou prin aceleași mijloace practicate în trecut. Iar preotul nostru se vaieră din nou, că *iarăși* au început, în prag de toamnă — când se încasează dările bisericești restante — agitațiile în popor pe tema speșelor de susținerea școlii ortodoxe.

În vremea, când tocmai ar fi trebuit să se iee din partea Bisericii noastre demersuri nouă de apărare împotriva tovărășiei maghiaro-unite, intervine un incident neașteptat și prielnic, care împunea o așteptare oarecare. Eră vorba de procesul penal, ce se făcuse preotului Valeriu Popovici, între următoarele împrejurări. Preotul acesta eră dat în judecata penală a Tribunalului Arad, deoarece pe extrasul de botez al lui Atanasiu Cioban, născut în 1878, și afirmativ trecut la g. catolici, preotul nostru introdusese clauzula, că numitul, și acum (la 1915) este ortodox și că actele, cari l-ar înfățișă ca fiind de alta confesiune, sunt false. Pentru aceasta clauzulă, pretorele din Târnova, cu învoirea ministrului, l-a dat pe preotul V. Popovici în judecată pentru — calomnie, de care — așa se zicea — s'a făcut vinovat contestând validitatea unui document — lista dela 23 Iulie 1899! — pe care l-au recunoscut de valid toate organele *administrative*. Tribunalul, organ de *justiție (!)* l-a și pus pe preot sub acuză și a fixat termin de pertractare.

La pertractare, acuzatul preot a cerut dovedirea judecătorească asupra legalității ori ilegalității trecerilor. S'a făcut investigația convenită, pe care justiția nu o putea suprima cu înlesnirea ce-i eră dată administrației politice. Tribunalul avea să dovedească: cum s'a făcut trecerea credincioșilor ort. din Nadăș la unație? și cum de a ajuns pretura, la 1899, să vidimeze și să confirme lista dela 1899 a trecerilor? (Deciziunea din 20 Ian. 1916 a Tribunalului). — Investigația s'a și ținut, la Tribunal, unde s'au constatat unele scăderi esențiale în procedura trecerilor. Totuși Tribunalul, prin sentința sa Nr. B. 6279/17

din 27 Mai 1916 l-a osândit pe părintele Valeriu Popovici pentru calomnie, cu o amendă de 200 coroane, deși în însași motivarea sentinței se constată, că Atanasie Cioban nici când n'a trecut legal la g. catolici.

Cu prilejul pertractării la Tribunal s'au constatat în procesul verbal dela 27 Mai 1916, prin opt martori ascuitați și s'au trecut și în motivarea sentinței de osândire, lucruri ca cele ce urmează, pe cari le spicium aci și anume:

Că trecerile la unație s'au început în legătură cu gălceville bisericesti din sat (deci nu pentru motiv moral); — că trecerile nu s'au făcut individual, ci cu gloata, întovărășită, înaintea preotului ortodox, de doi jidovi din sat, cari aveau să fie „martorii” trecerilor (fasiunea secretarului Jung Péter).

S'a mai dovedit, că în lista celor trecuți, întocmită în vara anului 1899, au fost cuprinse și persoane, cari la gătirea listei nu erau nici măcar în viață. Astfel: Văduva lui Iovanuț Grigorie (nr. 13. din listă), Biriș Todor (nr. 50), Bulc Todor (nr. 136) și Bulc Măriuță (nr. 174).

Apoi martorii: Iovanuț Ioan (nr. 3 din listă) Puț Medre (nr. 16), Iovanuț Arsenie (nr. 53), Bușca Vasilie (nr. 89) și Conta Petru (nr. 172) au mărturisit în fața Tribunalului din Arad, că dâșii și familiile lor nu s'au declarat — nici legal, nici nelegal — că trec la g. catolicie, și n'au umblat de fel nici la bisericuța g. cat. Deci s'a abuzat de numele lor, când au fost trecuți în listă ca g.-catolici.

Mai departe, prin matriculele, prezentate de preotul acuzat înaintea Tribunalului s'a dovedit, că mai mulți tineri, băeți și fete, din vârsta de 7—18 ani, cari prin urmare nu puteau urmă părinților lor nici dacă acestia ar fi trecut legal la uniți, au fost luați și ei în lista afirmativilor g. catolici. Astfel: Marița și Gheorghe, fiii văduvei lui Iovanuț Gligor (nr. B. din listă), Hetco Gherman (nr. 18), Ardelean Todor și Gheorghe (nr. 25), Cioban Todor (nr. 29), Buța Gheorghe (nr. 34), Bitang Iov (nr. 47), Conopan Arsenie (nr. 51), Iacob Todor (nr. 52), Moț Ioan (nr. 58), Lupulescu Todor (nr. 62), Conta Arsenie (nr. 172 din listă). Toți acestia, după însași legea statului, rămăneau și sunt membri de drept și de lege ai Bisericii ortodoxe, iar starea aceasta se putea schimba numai în cazul, când dâșii — și alții de categoria lor — ajungând vârsta de 18 ani împliniți, ar fi făcut trecere după formă și lege, ceea ce însă nu s'a întâmplat.

In cazul lui Cioban Tanase, în jurul căruia se învârtea întreagă chestiunea penală a preotului Valeriu Popovici, motivarea sentinței Tribunalului conține următoarea constatare: „Și Cioban Tanase, pe al căruia extras de botez a introdus acuzatul clauzula incriminată, eră la 1895 numai de 17 ani”. Deci, zicem noi: nu putea nici să fi trecut cu tatăl său la unație, și nici el însuși nu putea face declarație de trecere validă; prin urmare eră ortodox.

În ce privește malverzarea matriculelor, sentința din chestiune a constatat și următorul fapt: Un extras, dat din matricula ortodoxă pentru Nica Sânziana, preotul g. cat. l-a copiat, introducând în copie, la rubrica confesiunii, că „numita va fi g. catolică”.

În ce privește chestiunea însași trecerilor, dacă acela au corăspuns, ori nu, dispozițiilor legilor §§. 3—7. LIII. din 1868 și § 23. XLIII. din 1895), „nu se

poate constată cu siguritate (kétségtelenül)”, zice motivarea, pe când faptele invocate în motivare și specificate mai sus — zicem noi — sunt criteriile sigure despre nerespectarea acelor legi. „Insași lista (dela 23 Iulie 1899) însă, în mai multe părți ale ei, este incorectă și contrară legii”, adaugă Tribunalul, „deoarece cuprinde nume de morți și atari indivizi, cari nici când nu s'au declarat pentru trecere, precum și minoreni între 7—18 ani, cari după lege (§§. 2 și 14. LIII. 1868) în aceea vârstă a dâșilor nu puteau fi primiți nici prin voia lor și nici prin a părinților”.

În ciuda tuturor acestor încorectitudini dovedite, preotul nostru Valeriu Popovici a fost pedepsit, cum am spus-o, pentru că pe extrasul lui Cioban Tanase (dovedit, ca netrecut legal, prin însuși acelaș Tribunal, care-l judecă pe preotul nostru) făcea, cu privire la „activitatea oficială” a solgăbirăului acuzator, o „afirmare punibilă, sau potrivită de a atrage după sine urmărire disciplinară”.

Preotul nostru, judecat, a înaintat recurs la Tabla regească (Curtea de Apel) din Oradea-Mare. Aceasta, prin sentința sa Nr. B 1047/20. din 27 Dec. 1916, a nimicit sentința osânditoare a Tribunalului și l-a absolvat pe preotul acuzat de sub pedeapsă și de sub alta urmărire, iar speșele de proces le-a pus în sarcina statului.

Curtea de Apel constată, că afirmațiunea preotului osândit nu se referă la persoana și activitatea oficială a pretorelui Hanthó Jenő. Constată mai departe, că afirmațiunea incriminată a preotului este se considera ca „un protest îndreptățit, deși nu a fost făcut la loc și în chip corăspunzător, împotriva ca un credincios al său (Cioban Tanase) să fie considerat, contrar legii, ca aparținător altei religii”.

Curtea de Apel nu are nici un cuvânt de desvalidarea celorlalte motive ale Tribunalului, cari sunt tot atâtea dovezi pipăibile despre nelegalitatea trecerilor dela Nadăș, ci trece pe lângă ele, confirmându-le indirect prin tăcerea sa, iar direct face atâta, că dă cuvenita satisfacție preotului terfelit. *Marele păgubaș, însă, care eră și este Episcopia Aradului, a rămas nesatisfăcut, până în ziua de astăzi.*

Fiscalul consistorial, raportând (1918) despre acest proces în care-l reprezentase pe preotul acuzat, arată: cum prin sentințele judecătorești în special prin absolvirea preotului, s'au răsturnat toate măsurile administrației politice și ale Ministerului cu privire la trecerile nelegale și situația silnică din Nadăș, și propunea ca la timp potrivit, să se intervină la Ministeru. Spre a nu i-se atribui, bagseamă, tendințe agresive, Consistorul n'a inițiat, până de curând, măsuri pentru a reintră în drepturile legale de stăpânire bisericăscă peste sufletele ce ni s'au răpit prin înșelăciunea gr.-catolică și prin silnicia administrației politice ungurești.

În timpul din urmă (în toamna anului 1924), însuși Nădășenii ziși g.-catolici și-au dat seama de rătăcirea lor și, sub presiunea morală a împrejurărilor schimbate, și-au adus aminte, că e datoria lor, să facă a încetă desbinarea religioasă de până aci, iar frații să se adune în jurul vechiului lor altar. La 10 Noemvrie a. tr. a și venit la Episcopia noastră o delegație de 4 țărani, cerând în numele lor și în al celorlalți, să fie reprimiți. Li-s'a răspuns: să-și facă cerere în scris și s'o iscălească toți cu toții pentru mai bună dovedire a gândului lor.

După ce episcopia a primit știre despre iscăllrea

cererii, m'a trimis pe subsemnatul: să constat starea lucrurilor și să raportez. Ajuns între ei, în 29 Noembrie mi-s'a dat cererea lor, iscălită de aproape 200 de inși. Dar am primit-o numai după-ce poporul, adunat obștește, mi-a declarat și cu graiul, că se identifică cu cererea și mă autorizează să cer pe mai departe măsurile autorității bisericești.

De încheiere las să urmeze acum *cererea poporului*, adresată P. Sf. Sale Domnului Episcop:

„Prea sfințite Părinte!

„Ne întoarcem către Prea Sfinția Voastră ca și către un adevărat părinte sufletesc și Vă aducem la cunoștință dorința arzătoare a sufletelor noastre de a fi primiți în numărul turmei duhovnicești ce o păstoriți din mila lui Dumnezeu.

„Părinții noștri genunchele de oameni de acum treizeci de ani au căzut în vrajbă între olaită și s'au răzbunat o samă din ei pe sfânta biserică, trecând la unație fără ca să fi îndeplinit trecerile după formele legilor de Stat. La unație trecusem ademeniți de străini și cu mărturia alor doi jidovi din sat și numai după-ce am fost ademeniți cu foloasă materiale, că ni se va face biserică și casă parohială și școală fără să se fi făcut ceva din cele făgăduite. Dar astăzi văzând cum merg lucrurile, căindu-ne de cele ce s'au întâmplat și că este lucru plăcut lui Dumnezeu și neamului românesc venim cu suflete încrezătoare să ne primiți sufletele noastre și cu tot ce avem în bisericuța noastră...”

Așa cereau oamenii, și Episcopia Aradului i-a primit cu brațele deschise. Iar în aceeași zi de 29 Noembrie a. tr. după plecarea mea din comună, am întreg satul „uniți” și ortodocși. a săltat de bucuria împăcării sufletesti. *Obiectele sfințite din capeluța g. cat.*, pe care o evacua fostul „unit” iar acum ortodox dela roată, badea Crișan Niculae (care a fost și în deputație la Arad), *au fost mutate și depuse cu cinste, în procesiune religioasă, în biserică ortodoxă, în loc de a fi fost trimise, ca la 1895, cu țigoni din sat, la mâna preotului g. catolic.*

Am resumat acest îndrăzneț și îndelungat *furt*¹⁾ de suflete, svârșit la Nadăș în pagoba Episcopiei Aradului, arătând și pornirea nouă, creștinească și românească, de împăcare a fraților învrăbiți din acel sat.

Ceeace mai rămâne de făcut este: Episcopia Aradului să-și ceară, iar autoritatea de stat să recunoască și formal drepturile de jurisdicție de odinioară, din care a fost scoasă în mod nelegal și în care a reintrat deja faptic; — ca aceea crâmpită de măsuri administrative silnice și nedrepte, consacrate prin Ministeriul unguresc și date de gol prin sentințele judecătorești invocate mai sus, să fie nimicită, pentru restabilirea adevăratei stări de drept.

Toate aceste de până aci s'au scris pentru amuțirea celor ce ne amenință poporul și astăzi: *cu obligația de odinioară, că va răspunde cu averile lor pentru caz de a se desființa unația în sat, și cu darea în judecată pentru „furtul” capelei g. cat.*, dar și pentru lămurirea opiniei publice obiective, care nu poate fi decât pe lângă cauza dreaptă a Bisericii ortodoxe, una și în acest caz cu interesele Neamului și Țării.

Dr. Gh. Ciuhandu.

¹⁾ Termen împrumutat în acest caz din limbajul asesoriului consistorial și misionar diecezan al Episcopiei g. catolice I. Turdeanu.

Carnetul unui preot.

Propagandă evanghelică.

(Tablou dintr'un sat cu uniți.)

Ceriul plumburiu. Vântul de miază noapte taie până'n oase.

Ghemuiți în șubele verzii, oamenii tândăliau pe lângă porci în drumul mare. Așteptau purcariul, care scotea târziu iarna.

Ciocul stolurilor de găște și rațe, înșirate pe șanțuri se trudea să rupă cel dintâi strat de ghiată, cristalizat pe oglinda murdărită a apei, care nu se putuse scurge.

În fața coșciei un grup de săteni, cu cojoacele înflorate, bine strânse, așteptau cu diferite scule. Și până să le vină rândul, răsucindu-și câte o țigaretă din product propriu, stau la taifas:

— Ce frig și dintr'odată!

— Are drept să vină în acest an cu treisprezece zile mai curând.

— Are, are dacă-i după calendar, dar ne-a apucat iarna fără lemne. Pădurile sunt departe, meteri mici și scumpi. Și te-ai lăsa dar nu le capeți.

— Ai auzit ce noroc pe uniții ăștia?

— Ce?

— Mi-i de mirare că n'ai auzit! Le aduse misionarul lor din Lugoj, popa ăsta al lor nici nu știu cum îl cheamă..

— ăsta, care ici că scoate feciorii dela cătănie dacă se fac uniți..

— Da da, ăsta care se laudă că o fi scos dela militarie și pe feciorul babei Niciodată. Vezi ăsta le aduce lemne cu vagonul și chiar azi s'au dus la stație șase care să le încarce.

— O fi și asta v'o momeală, cum a fost acum v'o câțiva ani, când popa lor de atunci li-o făgăduit pământ dela unguri, și s'or scris muțți să treacă la unire, de dragul pământului, dar când au văzut că nu-i pământ au lăsat unația în baltă.

— Momeală nemoameală măi oameni, dar de frig îi frig, iarna-i aci pe neașteptate și ce mai știu se va afla vr'unul, care să se facă și turc pentru un vagon de lemne până ține iarna.

De sub ciocanul maistorului Nicolae țigăniau glăsuri fiutoare, cari strătăia atmosfera în ritmul unei muzici amenințătoare.

Din spre răsărit un automobil în plină viteză, trecu ca o năluca.

— Ce le pasă lor, zise unul arătând în direcția în care dispăruse mașina.

— Trec peste hoarele noastre cași când n'ar fi. Cu poveștile trece timpul..

Faurul, un om de ispravă, se miră când ceasul bătu douăsprezece.

Pe drumul, ce duce la stație, care încărcate scârțiau sub povara grea. — Erau lemnele, pe cari le aducea misionarul. Lemne frumoase, sănătoase. În jur nici nu se afla așa ceva. Păcat să le dai foc. Tocmai potrivite pentru reclamă!

În fruntea caravanei tutorul unit pășia radios și-i venia să strige oamenilor sgrăbuliți, cari admirau lemnele:

— Vedeți?! Dacă vă faceți uniți și voi căpă-

tați! — Cine se face unit, capătă un vagon de lemne. Și ce preț?!

Cineva în Lugoj își freacă mâinile de bucurie, și plin de speranță, așteaptă roadele acestei abilități pastoral-misionare.

Subvii 1924.

Tie Flaviu.

Viața și activitatea Sf. Ecaterina.

(Urmare și fine.)

A doua noapte o petrecu Ecaterina din nou în post și rugăciuni, din nou îi apăru arătarea divină, dar ce deosebire, Isus, cu fața plină de lumină și seninătate, căută acum la ea cu o dragoste nețărnută, apoi trăgându-i un frumos inel pe deget, o făcu mireasa lui neprihănită pe vecl. Din acel moment, Ecaterina s'a schimbat cu desăvârșire, viața pământescă nu mai există pentru dânsa, nu cugetă ziua și noaptea, decât la Sfântul și Dzeescul ei m.re, pe care-l iubea și-l dorea cu toată puterea inimii ei tânăre.

În acel timp, domnea în Alexandria, Maximin, un împărat crunt și fărădelege, care conform religiei păgâne obicinuiă, să jertfească zeilor lor nesimțitori și falși, animale nevinovate. Acest fapt a umplut de indignare și revoltă sufletul Ecaterinei și de aceea ea se duse în persoană la dânsul și-l rugă să înceteze cu vărsarea de sânge, încercând să-i împărtășească adevărata religie și să-l convingă, despre deșertăciunea zeităților păgâne. Împăratul, mirat de cuvintele-i strănii și de teamă ca nu cumva să se lase învins, chemă la sine pe toți învățații și filozofii timpului, cam vre-o 50 la număr, crezând că aceștia prin înțelepciunea lor extraordinară, vor putea învinge și umil pe sfioasa fecioară, dar se întâmplă tocmai invers. Ecaterina însufletită de adevărata credință, cu ajutorul celui prea înalt, nu numai că a învins pe vrășmașii săi, ci a izbutit să-i facă să recunoască netemeinicia religiei păgâne, convertindu-i la creștinism. Prin acest fapt s'au adevărit vorbele Mântuitorului, care zice: „Pierde-voiu înțelepciunea înțelepților și știința știitorilor o voiu lepădă”. Furios și conștiu de neputința s'a, Maximin poruncește soldaților săi, să arză de viu pe cei 50 de învățați, iar pe Ecaterina, după ce o supune celor mai crude chinuri, o închide în temniță.

Toate măsurile luate sunt însă zadarnice, nimic nu clătina chedința puternică din sufletul gingaș al fecioarei, ba dimpotrivă, suferințele ei atrag mila împărătesei, care în cele din urmă, învinsă de adevărata credință, trece la creștinism, împreună cu cel mai de seamă om al țării, Porfirie, comandantul suprem al armatei. Dar pedeapsa cruntului Maximin, îi ajunge în curând: ei sunt uciși, iar Ecaterina este adusă în fața judecării. Împăratul biruit de castitatea și frumusețea ei aproape supraomenească, îi propune să se lepede de religia creștină și să devie soția lui. La refuzul plin de dispreț al fecioarei, infuriat o condamnă la moarte. Cu fruntea ridicată, cu privirea senină și liniștită, pe care nici o emoție n'o alterase, cu chipul luminat, primi ultima lovitură. În fine, a sosit momentul mult dorit, când avea să pecetluiască cu

sângele său nevinovat, contractul etern, de veșnică dragoste și veșnică slavă, încheiat cu Sf. ei mire. Moartea, care nouă ne pare crudă, nedreaptă și inspăimântătoare, pentru dânsa înseamnă suprema fericire, căci avea s'o împreune cât de curând cu alesul inimii ei. Conform poruncii primite, soldații o conduseră în afară de cetate, unde eră să aibă loc executarea. După ce adresă ultima rugăciune Mântuitorului încă în viață, cu un zâmbet dulce și resemnat pe buze, un zâmbet, în care se oglindea toată viața ei sfântă și neprihănită, își înclină capul sub sabia gădelui. O clipă doar, și sufletul ei zbură ușor și fericit spre ceruri, unde o aștepta fericirea veșnică.

Un sfârșit tragic, dar măreț și demn de admirația noastră, care poate pentru unii, pare chiar fabulos, de necrezut, o poveste ca multe altele, bună pentru a distra copiii și care nu se potrivește deloc cu principiile egoiste și materialiste, de cari sunt stăpâniți azi, din nenorocire, cea mai mare parte dintre oameni. Să renunți la toate plăcerile lumesti, să înduri cu resemnare și cu tăcere chinurile cele mai grozave, ba chiar să îți jertfești și viața, pentru ei? Pentru o idee, pentru o convingere: credința în Isus Hristos, și în schimb să n'ai nici un folos și câștig material? A, prea e mult, prea e imposibil, cred unii oameni, pentru timpurile noastre, când fiecare nu e preocupat decât de un singur gând: agonisirea unei averi c t mai mari și care de fapt e pricina tuturor fărădelegilor din lume. Și de ce n'am fi sinceri. Nu ne simțim oarecumvâ înjosiți, mici de tot în fața faptei eroice a Sftei Ecaterina? Câtă lepădare de sine, câtă tărie sufletească, ce credință puternică și nestrămutată în inima ei neprihănită!

Citind istoria vieții sale, fără să vrem, uităm pentru un moment slăbiciunile de care suntem cuprinși, iar sufletul nostru, însetat de adevăr și lumină, se îndreaptă spre dânsa și se deschide încrezător în fața ei, ca petalele florilor dimineța, la razele binefăcătoare ale soarelui. În noi se naște cu sentiment de adorație pentru o astfel de perfecțiune morală și în același timp, o dorință arzătoare de a o imita, de a ne ridică deasupra deșertăciunilor și patimilor omenești, care împiedecă dezvoltarea spirituală, și de a trăi o viață superioară. Și această dorință, nu este o himeră, nu este ceva cu neputință, când te obicinuești din vreme să-ți înfrânezi poftetele, când ai voință și încredere în viață și când pui în aplicare învățăturile de credință și morală ale Mântuitorului.

Este tocmai ceea ce ne străduim noi să aducem la îndeplinire în modestele ședințe ale Cercului nostru religios, care a luat ființă acum un an, mulțumită zelului și activității neobosite a Domnului profesor conducător Părintele Ioan Imbroane. Menirea Cercului religios este, luând ca exemplu pe Sf. Ecaterina patroana sa, de a forma din membrele sale creștine adevărate, femei înarmate cu tăria sufletească necesară de a rezistă tuturor ispitelor și răutăților vieții, femei, care să fie adevărate apostole ale neamului românesc.

Adevăratul creștin, trebuie să fie gata întotdeauna de a muri pentru credință; tot așa și noi, trebuie să fim pregătite în ori ce moment, să ne jertfim viața pentru Acela, care prin suferințele sale și prin moartea sa pe cruce, a adus dreptate, iubire și pace în neamul omenesc.

Hortenzia Marcu,
elevă în cl. VIII, prezidenta „Cercului religios”.

INFORMAȚIUNI.

AVIZ. Absolvenții institutului teologic din Arad, cari urmează să facă examenul de calificare preoțească, au să-și înainteze petițiunile la Consistor până la 31 Ianuarie a. c. alăturând extras de botez, testimoniu școlar, absolutor teologic și certificat de moralitate.

Cerc religios în Leuceșești. Mare sărbătoare a fost Duminică în 21 XII. 1924. în comuna Leuceșești. Cercul religios și-a ținut adunarea sa împreună cu adunarea cercului cultural al învățătorilor. S'a accentuat din ambele părți, ca adunările noastre să le ținem împreună de acu înainte, ca să putem obținea rezultate frumoase.

La aceasta adunare, s'au prezentat din 8 frați, numai 4 și anume pâr. Căpitan din Cladova, pâr. Burdea din Cutina și pâr. Jurca din Lăpușnic și subscrisul.

E drept, că a ținut adunare a cercului religios, acu în timp de iarnă adecă să participi la ședințele cercului, este o jertfă din cele mai mari.

Utrenia s'a făcut de subscrisul singur. La liturgie au sosit preoții sus amintiți și astfel s'au săvârșit sf. liturgie în sobor.

Răspunsurile liturgice le-a dat harnicul învățător Vasilie Sârbu din loc cu băieții de școală și cu dnii Inv. Gh. Ugliș preș. cerc. cult. A. Lazar din Mănăstur și Brașovan din Remetea-luncă.

La priceasnă a predicat frumos pâr. Burdea din Cutina, despre creșterea copiilor. După sf. liturgie am luat parte la ședința intimă și la conferența practică a Inv. de unde ne-am despărțit mângâiași, văzând că să lucrează cu râvnă la luminarea și la cultivarea tinerilor odrasle.

Am luat masa noi preoții, la preotul local și Inv. la Inv. local. La masă, am avut convorbiri intime pastorale.

După masă ne-am întâlnit din nou la școală, la școală la ședința populară, unde înaintea unui public numărös, s'a desfășurat programul comun. Cuvântul de deschidere foarte frumos l'a rostit preș. cerc. cult. Gh. Ugliș director la școala primară de stat din Igazfălau. Apoi a urmat părintele Ioan Trifu, care a ținut un discurs frumos, despre originea Pomânilor. A fost răsplătit cu aplauze furtunoase.

Învățătorul local a cântat mai multe cântări naționale cu băeții de școală și au declamat mai multe poezii frumoase.

Inv. Trifon Logojan din Săceni, a ținut un discurs prin care a combătut luxul, — foarte bine a fost rostit.

De încheiere, a vorbit pâr. I. Căpitan preș. cerc. religios, arătând în cuvinte alese scopul și menirea ce urmăresc adunările cercului religios și a cerc. cultural, rugând pe Domnul Inv. ca și pe viitor să colaboreze cu cercurile religioase, ca astfel lucrând mână în mână, să putem câștiga sufletele, pentru ce e bun și frumos.

Mulțumește poporului pentru prezentare în număr așa de frumos și-i roagă, ca și pe viitor să se prezinte în număr așa de mare ca la aceasta adunare, ca să se lumineze și să-și câștige învățături frumoase.

Poporul aclamă pe Domnii preoți și pe Domnii învățători, le mulțumește pentru bucuria cea mare, ce le-a cauzat și-i roagă să-i mai cerceteze cât mai des.

Ioan Trifu, paroh.

AVIZ. Cu onoare aduc la cunoștință onorabilului public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Românului Nr. 7, am deschis un *birou tehnic de arhitectură*; construiesc orice planuri de casă, școli și biserici împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colajonări de totfelul de lucrări de zidiri și întreprind totfelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:
Teodor Cioban,
arhitect.

CONCURS.

Pentru deplinirea parohiei vacante din Talpoș, se excrie din nou concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“, pe lângă următoarele venite:

1. Usufructul sexiei parohiale, cu dreptul de pășune;
2. Casa parohială cu intravilan întreg și cu supra edificat;
3. Stolele legale;
4. Întregirea salariului dela stat, pentru care parohia nu ia nici o răspundere.

Parohia este de cl. I., dar se admit și recurenți de cl. II-a și în cazul că vor fi recurenți de cl. I-a.

Alesul va avea să solvească dările publice după beneficiul său, fiind îndatorat a catechisa elevii ort. rom. dela școalele primare, fără nici o renumerațiune din partea parohiei.

Reflectanții își vor înainta recursese, ajustate cu documentele necesare, adresate comitetului parohial din Talpoș, la Oficiul ppsc ort. rom. în Ineu (jud. Arad) și se vor prevena în cutare Duminecă în s. biserică, pe lângă observarea strictă a dispozițiilor Regulamentului pentru parohii, — pentru ași arăta dexteritatea în oratorie și tipic, precum și în cele rituale.

Reflectanții din alte dieceze, deodată cu cererea de a li-se da voie de a se prezenta în parohie, vor trebui se prezinte și permisiunea Prea S. Sale Dlui Episcop diecezan, că au voie, să recurgă la această parohie.

Din ședința ținută în Talpoș, la 14 Decembre 1924.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia m. p. ppresbitor.*

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: Prefectura Județului.